

Хроника Cronicle

Антропологија савременог града

X Конгрес руских етнографа и антрополога, Руска академија наука, Москва, 2–5. јул 2013.

У периоду од 2. до 5. јула 2013. године, у Руској академији наука у Москви одржан је конгрес под називом *Современный город и социально-культурная модернизация России* ("Савремени град и социјално-културна модернизација Русије"), у организацији Асоцијације етнографа и антрополога Русије и Института за етнологију и антропологију "Н. Н. Миклухо-Маклај" РАН. Јубиларни, десети по реду Конгрес руских етнографа и антрополога организован је у оквиру још једног значајног јубилеја – осамдесет година рада Института за етнологију и антропологију РАН. На Конгресу је учествовало више од хиљаду истраживача из преко двадесет земаља. Представљени радови, истраживања и презентације обухватили су широки спектар тема и проблема урбане антропологије. Иако је Конгрес тематски био посвећен антропологији руског града, велики број учесника изложио је резултате својих истраживања у другим урбаним подручјима (Шпанија, Италија, Мађарска...), а било је и више радова заснованих на истраживањима Балкана.

Конгрес је отворен пленарним излагањима, која су углавном била усмерена на проблем мултиетничитета савременог града и питања уско повезаним с тим.

Излагања су подразумевала глобални друштвени и политички контекст и повлачење паралела, како међу већим градовима Европе, тако и међу истраживачким стратегијама различитих научних приступа и традиција. Пленарна излагања су одржали: Владимир Зорин Јурјевич (Институт за етнологију и антропологију РАН), Јуриј Артјох Владимирович (Одсек за међурегионалну сарадњу, националну политику и везу с религијским организацијама Москве), Günther Schlee (Max Planck институт за социјалну антропологију, Немачка), Леокадија Дробужева Михайловна (Институт за социологију РАН), Владимир Грусман Моисеевич и Владимир Дмитриев Александрович (Руски етнографски музеј, Санкт Петербург), David Anderson (Одсек за антропологију Универзитета у Абердину, Велика Британија), и Марина Бутовская Љвовна (Институт за етнологију и антропологију РАН). Последњег дана Конгреса је академик Валерий Александрович Тишков, директор Института за етнологију и антропологију РАН, одржао закључно предавање о мултиетничитету Русије у светском контексту.

Широки круг проблема антропологије града био је на

Конгресу обухваћен радом 11 симпозијума (у оквиру којих је одржана 41 секција) и 5 округлих столова.

Социо-културни проблеми великих и малих градова – то је била тема симпозијума подељеног у три секције: градска субкултура и масовни покрети у Москви, мали градови – велики проблеми, и ксенофобија и насиље у градској средини. Симпозијум на коме су се разматрали проблеми идентитета у граду био је подељен у следеће секције: идентитет као социјални капитал, етницитет на простору република у саставу Руске Федерације, политичка антропологија – "револуционизам" и "традиционализам" у култури града, урбанизација у пограничним областима – империјске и постимперијске праксе, и тело и емоције у градској средини. Симпозијум о миграцијама обухватио је следеће секције: грађани првог покољења и село порекла, нови мигранти у променљивом социо-културном пејзажу руских градова, млади у новој градској средини (проблеми адаптације и очувања етничке припадности), и урбанизација на совјетски начин – рурализација градова. Региони Русије и независних држава некадашњег СССР-а разматрани су на симпозијуму подељеном у четири секције: градски начин живота малобројних аутохтоних народа Севера, град у етничком и културном простору Кавказа, традиција и социо-културна модернизација градова волго-уралског региона, и градска култура централне Азије. Симпозијум о традиционалној култури у граду био је реализован кроз рад пет секција:

занати и промене у градској средини, празнични календар савременог града, народна култура самоодржања у градским условима, празнична храна народа света, боје у граду. Религиозност грађана обрађена је на симпозијуму који су сачињавале четири секције: етницитет и религија у савременом граду, руско православље – однос етницитета и конфесионалности, традиционалне и нове религије грађана савремене Русије, нова сакрална места постиндустријске епохе. Симпозијум посвећен породичним и родним односима састојао се из следећих секција: грађанин и грађанка у прошлости и данас – истраживања рода у етнографији града, етнографија социјалног статуса (етницитет, род, хијерархија, ритуал), антропологија сродства и старости. Симпозијум усмерен на питања историје науке и методологије истраживачког рада састојао се из следећих секција: Кунсткамера¹ и академија наука у социо-културној модернизацији Русије XVIII века, теренска етнографија и архивирање етнографског материјала, етнологија и образовање, визуелна антропологија. Симпозијум посвећен етнологији и њеним везама са сродним наукама остварен је радом пет секција: трансформације социохуманистичког знања и савремена културологија, миграција и адаптација у проблемском пољу екологије и демографије, примена модерне технологије у лингвистичким и интердисциплинарним теренским истраживањима, руски

¹ Кунсткамера је музеј који је основао Петар Први. У данашње време је то музеј антропологије и етнографије "Петар Велики" Руске академије наука у Санкт Петербургу.

град у средствима масовног информисања, алтернативна медицина у савременом граду. Физичка антропологија је била тема симпозијума подељеног у две секције: проблеми савремене физичке антропологије и савремене методе проучавања биосоцијалне природе човека.

У оквиру Конгреса би се као посебно занимљив могао издвојити симпозијум на коме су се разматрале могућности посредовања грађанских структура у циљу предупређења и смиривања етничких конфликта, а чији се рад одвијао у две секције: етничка политика у градској средини и систем етничког мониторинга и етнолошке експертизе. Сарадници Института за етнологију и антропологију РАН су 2006. године основали експертско-консултативни центар *Етноколсалтинг*, којим руководи директор поменутог института – академик Валерий Александрович Тишков. Осим етнолога и антрополога, ангажују се и правници, социолози, демографи, итд. Сарадници овог центра обављају етнички мониторинг – процену стања међуетничких односа, потенцијалних ризика, анализу медија који распирују међуетничке сукобе и подстичу насиље, али раде и на постконфликтним реконструкцијама и дају препоруке за смиривање конфликтних ситуација. Са друге стране, у центру се обављају истраживања и експертизе – анализе правних аката, израђују се предлози који се уграђују у административно управљање, а тичу се широке скале проблема (од разраде инструментаријума пописа становништва до анализе ксенофобије). Сарадници држе предавања и обуке у установама на (потенцијално)

кризним подручјима, као што су школе, медији, полиција и сл.² Резултати, искуства и запажања изложена на секцијама овог симпозијума били су драгоцене за продубљење сагледавање конфликтних и постконфликтних ситуација на домаћим кризним теренима, какво је Косово. За истраживаче у Србији отварају се многа питања: предности и ограничења примењене антропологије, друштвена препознатљивост струке, видови њеног ангажовања, отвореност, степен укључености у (разорено) друштво, улога истраживача и истраживања, поновно промишљање терена, све сложеније релације наука – друштво, итд.

На округлим столовима Конгреса продискутовано је о више занимљивих тема: (1) Од културне географије града ка културној географији мегаполиса, (2) Антропологија Севера и Сибира: дијалог постсовјетске етнографије и европске антропологије, (3) Антропологија путовања, (4) Ислам у мегаполису, (5) Јевреји као традиционални житељи града.

Секције су обухватале велики број учесника (углавном око тридесет). На њима се излагало и дискутовало и у преподневним и у поподневним терминима, а неке од њих су трајале и по два дана. Стационарана, дуготрајна теренска истраживања била су основа многих инспиративних излагања руских колегица и колега.

Из Србије су на Конгресу учествовале директорка ЕИ САНУ Драгана Радојичић и научна сарадница ЕИ САНУ Сања Златановић. Драгана Радојичић је

² В. сајт: <http://www.ethnoconsulting.ru/>

представила рад под називом *Пицца как символ ускорения* ("Храна као симбол убрзања"). Сања Златановић је изложила рад *Городской анклав в поствоенном контексте, Гвилане,*

Косово ("Урбана енклава у послератном контексту, Гвилане, Косово").

Сања Златановић